

Posebno naj gleda verla gospodinja na svoje roké. Da so te vedno čedne, in kadar kaj nesnažnega na-nje pride, naj jih koj umije. Ne moremo dostikrat ponavljati: nič ni lepšega, kakor če je gospodinja snažna in čedna! Ko pride jéd na mizo, in vse je čedno viditi, zbudí se sla, če lih je prej ni bilo, posebno ko gospodinja pristopi, ter je čedna viditi.

Še nekaj. Marsiktera gospodinja, dokler nima otrok, je prav snažna. Ko pa dobí otroke, se zanemarja, ter je vmazana kakor ciganka. Vidi se tedaj večkrat po izbi vse križom ležati. Na pol oprane pelnice visijo in sušijo se okoli peči; po tléh se vidi na več krajih, kjer se je otroče očedilo; celi potočki otroče vode curlajo semtertje, in če kdo u hišo stopi, mu smradljivega duha toliko nasprot puhti, da se mu pri vhodu že gabi. Vém dobro, da matere ljubijo svoje otroke, da tedaj njim se ne gnjusi ničesar, kar je otročjega. Za tega voljo pa u hiši nesnažnost terpeti, je grozna napaka gospodinje. Drugi ljudje mislijo vse drugači, kakor vé, ljube moje ženice, in vaši otroci niso njihovi otroci! —

Drugi del snažnosti je, da vsaki dan, naj si bode poleti ali pozimi, se hišne okna odprò, da prosti, čisti zrak v stanišča zamore dohajati. Kako se pa, kar to zadeva, po marsikterih hišah godí? Da se Bogu usmili! Po mnogih hišah se menda okna ne odprejo ko dvakrat vsako leto, namreč o veliki noči ali ob obnovljenii, kader se šipe umivajo. Celo leto pa ostanejo vse okna zaperte, da je ravno tako, kakor da bi gospodinja smrad vesoljne rodbine kakor dragocen zaklad shranovala, da bi ga celò nič ne izšlo, ter vsi nosovi poleti in pozimi dosti vohati imeli.

Čisti zrak dihati je pa človeku ravno to, kar je ribi v potoku čista voda. Ko denes ribo u vode polno posodo, ter jo pustiš delj časa v njej, pa ji čiste vode ne dolivaš, riba umerje kmalo.

Vsaki zračni deleč, kateri se večkrat diha in izdiha, postane pravi strup. In zrak je skleda, iz ktere človek vsako minuto 20krat zajema in jé. Zamore se pa zrak tako spriditi, da goreča sveča u njem ugasne. Tedaj je treba stanišču vedno čistega zraka od zvonaj dopeljevati, tedaj okna vsaki dan večkrat, ali saj enkrat pa delj časa, odpreti, pozimi kakor poleti.

Koliko bolnikov in otrok, koliko nepazljivih roko-delcov in umetnikov, ki vedno v zapertih stanovanščih bivajo in dihajo, pogine vsako leto zavolj zanemarjenega ponavljenja zrakú! Torej tudi po kmetih toliko merzlic in legarjev, čeravno ljudje ne védo, odkod ti izvirajo. Sprideni zrak, ktereга dihate, spriduje vašo krí, in pripravlja smerti — žetev obilno! J. Šubic.

## O zadevah deržavnega zajéma.

V zadnjih dveh listih „Novíc“ smo naznanili zapadek cesarskega patenta, po katerem je deržavni zajém po celem cesarstvu razpisan, in smo razložili načine, po katerih se ima to posojilo izpeljati.

Marsikdo, ki je cesarski patent in pa ministerske razpise bral, je morebiti ostermel nad velikim zneskom, ktereга cesar od svojih ljudstev na pòsodo dobiti želé, ker 350 do 500 milionov je veliko dnarja. Al — potreba je velika, zato mora tudi pomoč velika biti, da bo popolnoma izdala, — in cesarstvo naše, v katerem prebiva 39 milionov ljudi, je veliko in blagoslovljeno, se vé da, v nekterih deželah bolj, v nekterih manj.

Vsakteremu je znano, da že več let so deržavni stroški veliko večji, kakor dohodki. Mnoge deržavne pre-naredbe in vojske, kakor tudi velike naprave železnic itd. so naredile, da je cesarstvo čez navadne potrebe dnarja potrebovalo, in ker gotovine ni bilo, se je nare-

jal papirnati dnar, in kakor je več papirnatega dnarja bilo, je jelo zginovati srebro in zlato, in kdor ga je hotel imeti, je mogel za-nj veliko nadajati na papirnati dnar. Tako gré že več let, — papirnati dnar nima nobene stanovitne cene, ampak poskakuje in pada od tedna do tedna, in še celò od dneva do dneva.

Al to ni moglo drugači biti, zakaj kakor hitro ni papirnati dnar v cesarskih ali banknih zakladih pokrit z gotovino, je enak petelinu na strehah, ktereга zasúče vsaka sapica, ki pripiše od juga ali severja, izhoda ali zapada, ali pa od barantačev na borsah.

Večkrat smo že slišali ljudi govoriti: „e kaj! vlada ima lahko, če ji dnarja zmanjka, pa naredí papirja“. Kaj tacega zamorejo le taki ljudje govoriti, kateri nobeneга zapopadka nimajo od deržav in njih vladarstev, in ki ne vejo, da deržava je kakor vsako drugo gospodarstvo, ki mora stati na terdni gotovi podstavi. Papir ima le tolikšno veljavo in tako dolgo, dokler je vidno znamnje gotovine.

Tisti, ki se še spomnijo tistega nedavnega časa, ko je dunajska banka, to je, družba bogatih možakov, perve banknote med ljudstvo dala, nam bojo poterdili, da so bili banknoti ljudém, posebno tergovcem in kupcom, veliko ljubši kakor sreberni dnar, in da se je celò na sreberni dnar nadavk (ažio) plačeval, še Bog, da je kdo mogel banknotov dobiti. Ko so šli tergovci na Dunaj blaga kupovat, so radi plačali 5 od 100, da so teške žaklje dvajsetic mogli zamenjati za banknote, kterih so na tavžente lahko v listnico vtaknili. Takrat je bila večina banknotov pokrita z gotovino v dunajski banki, in bankovec je bil toliko vreden, kakor kovani dnar.

Ko pa so v poslednjih letih privihrale mnoge nevihte čez sicer mogočno Austrijo, in so stroški presegovali dohodke, si vlada ni mogla drugač pomagati, kakor da je jemala iz banke od leta do leta več banknotov, kterih ji pa ni nadomestovala z gotovino. Tako se je sčasoma nalezal njeni dolg pri banki na 270 milionov, namesto da bi znesel le 80 milionov. 190 milionov ima deržava tedaj zdaj banki čez unih 80 mil. plačati.

Ta dolg, in pa še zmíraj veliki stroški, kateri deržavo zadevajo, dokler svet ni pri miru, so zadrege, ktere tarejo naše cesarstvo, in iz kterih priti mora, da se gospodarstvo spet vredi in papirnati dnar tisto stanovitno veljavšino spet zadobí, kakor jo je nekda j imel.

Vsak, naj je kdor koli hoče, čuti te težave, ktere v kupčijstvu, obertnijstvu in vsakdanjem življenju izvirajo iz tega, da danes bankovec toliko, jutер pa spet toliko veljá, da danes je mojih sto goldinarjev 80, jutер pa le 65 gold. vredno.

Dolgo že je vlada premišljevala in od mnozih strani so ji sveti dajali: kako bi se konec storil ti negotovosti, temu vednemu omahovanju, ktero overa kupčijstvo in obertnijstvo, dragino dela v vsih rečéh, in čast in veljavo krati mogočni deržavi.

Svetovali so eni: naj se povikšajo davki; — vlada, ki dobro vé, da to sedanjí čas biti ne more, ker več slabih letin zaporedoma tare celi svet in mnoge druge plačila stiskajo posebno kmetijstvo, je zaverгла ta svét, in vsakdo ji bo gotovo hvaležen zato.

Svetovali so ji drugi: naj sklène posiljen zajém, po katerem vsakdo mora posoditi, kolikor se mu bo predpisalo. Tudi ta svét je zaverгла, in na nasvet ministertva in deržavnega svetovavstva so cesar, zanašaje se, da bo vsakdo, kdor le more, dobrovoljno posodil kolikor more, razpisali prostovoljen zajem, in ta zajem je tako napravljen, da pomoč deržavi je tudi pomoč nam samim.

Od dobičkov, ki jih naklanja ta zajem vsakemu izmed nas, bemo govorili drugo pot; danes smo najpoprej hotli

le dokazati, da najem ta je očitna in živa potreba, da se po besedah presvitlega cesarja veljavšina papirnatega dnarja spet povzdigne na veljavšino kovanega dnarja, in za izverstne državne stroške se nabere potrebni dnar.

## Ozir po svetu.

### Praznovanje Bairama na Turškem.

Iz Carigrada se 26. junia sledeče piše: Danes se je začelo praznovanje bairama; skozi 4 dni bojo počivale spet vse dela, in sultan se je po stari navadi podal v naj imenitniši družbi v veliko mošejo (cerkev) sultana Ahmeta, spremljan od Šejk-ul-Islama, prvih ulemov in vsih višjih oblastnikov. Po veliki slovesnosti v stolni palači Top-Kapu se je začela ta dan navadna ceremonija, da so vsi ministri na tronu sedečemu sultanu nogo kuševali, drugi oblastniki pa rokav njegovega plajša. 27. dan Ramazana je bila velika slovesnost v haremu (babjišču) sultanovem. Sultan je ostal do polnoči v svojem šotoru v Tofani, in se potem v svoje cesarsko poslopje podal, kjer se mu je smela nova zala Čirkaska pokloniti.

## Slovanski popotnik.

\* Francoski vradni časopis „Moniteur“ je prinašal prestave serbskih pesem od prof. Matija Bana v Belemgradu, ki pojejo slavo Sultanu in Napoleonu. Zavalj njih, kakor se sliši, je zgubil gosp. profesor svojo službo. Gosp. Matija Ban je iz Beligrada 2. junia poslal vredništvu „Nevena“ pismo, v katerem opravičuje svojo hvalno pesem na sultana; ker pa se „Neven“ s politiko ne peča, so sostavek ta natisnile zagrebške „narodne novine“. Gosp. Ban zagovarja svoje početje med drugim takole: „Izmedju sultana i staro-turske stranke ja povlačim oddvajateljnu čertu, koja ih udaljuje kao nebo od zemlje. Kako iskreno mislim o prvomu (sultanu), to sviedoči ona moja pjesma, a kako o drugoj (staro-turški stranki) sviedoči Mejrima. Ja hoću, da sam pravedan sa svakim, i kao što nedopuštam momu rodoljubju, da mi duševnu slobodu podjarmi i zamagli dotle razum, da nemogu uviditi i pohvaliti kreposti ma kakvog čovieka, tako isto nedopuštam ni sebičnosti svojoj, da me navedu na podlo laskanje onoga, što hvaliti nije vredno, kad bih tim laskanjem imao postati čoviekom najsretnim. Takvoga me Bog dao; pak dopao se ili ne dopao ljudima, to mi je sve jedno. Dakle kao što su sve pjesme, koje sam napisao, plod osviedočenja moga, tako je i pjesna sultanova. Borba (vojska) za napredovanje čoviečanstva na iztoku, borba velikoćmna, velikodušna, krepka, nepopustajuća, skopćana s trudom i s pogibelu najvećom, koju sultan gotovo usamljen vodi za cielom jednim narodom, u meni pobudjava najživlju simpatiju; a kad pomislim, da ta borba ide na oborenje političnog pervenstva Osmanliah, na zavedenje gradjanske jednopravnosti i verske slobode, jednom rieči, na podignutje čiste demokratnosti na razvalama spajinstva, a da to sve mora najposlie iz blata izvući 6 milionah braće moje, ja, s te točke vida čoviečanskog i slavjanskog, molim Boga, da se ta borba srećno i što prie dokonča, a slavim čovieka toliko uzvišivšeg se nad narodom svojim, koi ju je preduzeo. Na tu se samo pohvalu ograničava moja pjesma sultanu; a ona stoji u suglasju sa mnijenjem, koje o njemu ima sav izobražen svet. — Slavjani iz druzih deržavah još nisu obratili na nas u Turskoj toliku pomnju, da bi točno ocienili naš položaj i praktična uslovja našega napredovanja. Vrieme je već, da upitamo jugoslavjansku inteligenciju: kakvu je rolu igrala dosada u Turskoj i kakve su posledice toga? Da

li je ona pomnjivim okom pratila kretanje carigradskog dvora, izmierila rezultate toga kretanja za Slavjane, nastojala da tamo zadobije povierenja i upliva? . . . ni pošto! Ona je pievala spasenje, vikala nesmisleno po novinama i riečma osvajala sve do Carigrada! To bi zaisto mogo biti liep predmet za karikaturu; ali to sada već ništa nepomaže narodu našem“. itd.

\* Društvo sv. Mohora naznanja, da „Goffine“ bo skorej dokončan; že je tiskana 44. pola, še 2—3 pole, in ta težko pričakovana knjiga bo pri kraju, ter se bo gg. društvenikom razpošiljala. Eno knjigo razpošiljati pride društvu na 50—60 fl. srebra. Zato se mu modro zdí, 2—3 tedne z razpošiljanjem „Djanja Svetnikov, II. dela“ čakati in potem vse skup ob enem razposlati. — Dalje pravi, da misel, zbirati slovenske pridige, jih kakemu knjigarju prodati, in, kar se za rokopis dobí, matici našega društva pridjati, je padla na rodovitno zemljo. Že je mu precej gospodov ustmeno in pismeno obljubilo, skoraj kaj poslati. Čast. gosp. Jožef Furlani je nam pa že poslal lepo pridigo od zjutrajne molitve. Gospodje! marsiktera pridiga se poriva po omarah in plesnuje: prosimo! pošljite jo nam, da gre med ljube Slovence in dober sad obrodí! Kar je, vse nam prav pride, vse se da opiliti in ogladiti“.

\* Imenitni spis gosp. Ludevita Štura o narodnih pesmih in povestih slovanskih, ktereja je česka matica izdala, izhaja sedaj v nemški prestavi.

\* Dr. Lad. Rieger je imenitno delo: „Življenje Mohamedanov dokončal in že je četerti in poslednji zvezek na svitlem.“

## Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Remšnika na Štaj. 7. julia. Kaj veselega bi Vam, ljube Novíce, rad iz okolice naše oznanil, pa mi je, žalibog! poleg vse moje dobre volje nemogoče, ker se v vsakem obziru pri nas le hujše godí, kakor povsod. Posebno v brežnatih totih krajih je velika sila za kruh, in naj še bi nam Bog letošnjo setev odvezl, ktera se prav obilaa prikazuje, bi ljudje resnično obupati morali. Le kadar je letina dobra, se tū komaj toliko pridela, da ima vsak za svojo potrebo zadosti; zdaj pa, ko se že nektere leta ni polovina od navadnega pridelalo, ljudje zares več glada zavžijejo, kakor kruha. Dnara pa zdaj za lés tudi skoro ni dobiti, da bi si kruh kupovati zamogli; pa saj so že tudi vsega posekali, tako, da bo v nekterih letih mnogim kmetom potreba, za derva dalje po svetu gledati. — Strašno hudodelstvo se je predminivši teden tū zgodilo, ktero bi bilo lahko grozno žalostne posledke imelo. Vsi stariši in oskerbniki naj si nad tem svariven izgled vzamejo, kam prisiljena ženitev peljá. Minivši pust se je omožila mlada, še komaj 21 let stara deklina srednje premožnih staršev z vdovcom, kateri je že 50 let za seboj prevalil. Dekle pa je bilo mehkih čutov, in ko je omoženo bilo, je bilo skoz in skoz otožnega serca; od poprejšnjega njenega življenja — gledé vsega — se le s pohvalo govori. Ko se je vdovec zdaj vdrugeč ženil, so mu ljudje svetovali, naj bi si v letih primerjeno ženo izbral, pa je vsakokrat odgovoril: „kaj jaz — staro ženo? Nikdar! Jaz čem mlado ženo imeti“. In tako si je res omenjeno dekle za ženo izprosil, in ker je imel še precej lepo kmetijo, so mu jo starši v mrežo nagnali. Na besede gosp. župnika (fajmoštra) pri zapisovanju, da ne bota onadva nikdar mogla srečno in zadovoljno vkupaj živeti, ker je prevelik razloček v starosti, je njeni oče odgovoril: „I han ja a a jung's Weib, und wir leben do gut mit a nand“ (to je, tudi jaz imam mlado ženo in vendar živiva dobro skupej). Kako pa se je toto prerokovanje spolnilo, se iz tega vidi, ker sta se novooženjena že drugi teden po ženitvi stepla, in ona je njemu po Duhovskem že 4krat